

ใบความรู้ที่ ๑๑ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓๐ ค้นข่าวสารชุมชน เพื่อพัฒนาตนเป็นพลเมืองดี (๑)
รายวิชา สังคมศึกษา ๑ รหัสวิชา ส ๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหลักการทางประชาธิปไตย เช่น การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่นการยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การเคารพกฎหมาย ระเบียบของสังคม การมีจิตสาธารณะ เป็นต้นอย่างไรก็ตามการที่บุคคลจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมไทยและสังคมโลก จะต้องคำนึงถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ซึ่ง คำดังกล่าวมีนิยามที่นักเรียนต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น ดังนี้

๑. สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งที่บุคคลได้รับจากการเป็นสมาชิกของสังคม แบ่งออกเป็นสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น การเป็นลูก หลาน การมีเชื้อชาติไทย เป็นต้น และสถานภาพที่ได้รับภายหลัง ซึ่งได้รับโดยความรู้ความสามารถหรือสภาพทางสังคม เช่น การประกอบอาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ อาชีพ ครู นักเรียน แพทย์ เป็นต้น

๒. บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่อันเนื่องมาจากสถานภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลมีหลายสถานภาพในคนคนเดียว ฉะนั้นบทบาทของบุคคลจึงต้องปฏิบัติไปตามสถานภาพในสถานการณ์ตามสถานภาพนั้น ๆ เช่น นายแดงมีสถานภาพเป็นพ่อ ต้องดำเนินบทบาทในการให้การอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนบุตรให้เป็นคนดี ส่งเสียบุตรให้ได้รับการศึกษาที่สมควรตามวัย ส่วนสถานภาพการเป็นบุตรต้องดำเนินบทบาทเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา ตั้งใจหมั่นเพียรในการศึกษา ช่วยเหลือบิดามารดาในการทำงานบ้านตามควรแก่วัย

๓. หน้าที่ หมายถึง ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่จะต้องปฏิบัติ เช่น ปวงชนชาวไทยทุกคนมีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หน้าที่ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิผลประโยชน์ของชาติ เป็นต้น

๔. สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลคนหนึ่ง ในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน หรือให้ละเว้นกระทำการบางอย่างใดอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สิทธิทางการศึกษา สิทธิการรักษาพยาบาล สิทธิการเลือกตั้ง เป็นต้น

๕. เสรีภาพ หมายถึง อำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนได้ด้วยตนเองเสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเองและมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการใดตามความประสงค์ของตน โดยใจสมัครอันปราศจากการบังคับหรืออยู่ภายใต้อำนาจของบุคคลอื่นหรือรัฐ เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการเลือกที่อยู่อาศัย เสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น